

OHJEET VALOKUVIEN LISÄKÄYTÖN HINNOITTELUUN

Taustaa

Tekijänoikeuslaki muuttui Suomessa vuonna 1995 siten, että erillinen valokuvlaki kumottiin ja valokuvan suoja siirrettiin Tekijänoikeuslakiin. Samalla kumottiin ns. tilatun valokuvan säännös, jossa oikeus tilattuun valokuvaan siirtyi tilaajalle. Nykyisin voimassaolevan lain mukaan: valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta, muuttumattomana tai muutettuna; valmistamalla siitä kappaleita; sekä näyttämällä sitä julkisesti.

Johdanto

Nämä ohjeet noudattavat kansainvälistä käytäntöä myydä mainoskuvien käyttöoikeuksia. Tämä käytäntö on myös Suomen tekijänoikeuslain mukainen.

Tämän mukaan valokuvaajan lasku sisältää normaalisti oikeuden valokuvan ensikäyttöön, joka määritellään käytettävien medioiden, käyttöajan ja maantieteellisen levikin mukaan. Siis laskun maksamalla asiakas saa valokuvaan rajatun käyttöoikeuden, ei omistusoikeutta. Ensikäytön jälkeenkin kuvat säilyvät lain mukaan kuvaajan omaisuutena. Näin kaikesta lisäkäytöstä voidaan veloittaa.

Laskentaperuste lisäkäytölle

Kuvien mahdollisen lisäkäytön hinnoittelemiseksi tulisi määrittää laskentaperuste (jonka lyhenteenä käytämme LP). Kuvien lisäkäytön hinta määritellään prosentteina tästä perusteesta. Tämä laskentaperuste olisi esitettävä asiakkaalle jo kuvaajan ensimmäisessä kustannusarviossa ja se ei saisi olla pienempi kuin **kuvaustyön hinta**.

Jos kuvaajan luova osuus kuviin on selvästi normaalia suurempi, myös laskentaperusteeksi voidaan sopia suurempi luku kuin kuvaustyön hinta. Jos taas kuvaus käsittää useita kuvia tai versioita, jokaiselle yksittäiselle kuvalle voidaan määrittää oma laskentaperuste lisäkäytölle.

Yksinoikeus käyttöön

Asiakas tilaa kuvan ja maksaa sen tekemisen. Silloin hän ei luonnollisestikaan halua, että kuva joutuu kilpailijan haltuun tai että se yhdistetään muihin tuotteisiin alkuperäisen käyttölupa-ajan päättymisen jälkeen. Tämän estämiseksi kansainvälinen ehdotus on, että kuvaaja ei myisi kuvia muualle (vaikkapa kuvatoimistolle) ennen kuin neljä vuotta on kulunut alkuperäisen käyttöluvun päättymisestä, ellei asiakkaan kanssa muuta sovita. Kussakin tapauksessa yksinoikeusaika tulisi sopia asiakkaan kanssa ennen kuvausta, koska asiakkaiden tietämys tekijänoikeuslaista on puutteellinen. Erityisen pitkää yksinoikeusaikaa voi pitää kuvauksen hintaan vaikuttavana tekijänä.

Yksinoikeusajan päättyessä olisi hyvä tarjota ensiksi alkuperäiselle tilaajalle mahdollisuutta yksinoikeusajan jatkamiseen sovittavasta summasta.

Kuvien ensikäyttö Suomessa

Käyttöaika yksi vuosi: Sopimuksen mukaan kaksi tai kolme mediaa seuraavista:

aikakauslehti, sanomalehti, ulkomainonta, juliste, esite, myymälämainonta, suorapostitus, TV, pakkaus.
Suositus on, että kolmas media olisi "lisämedia", siis merkitykseltään suppeampi.

Käyttöaika kaksi vuotta: Yksi yllä mainituista medioista.

Kuvien lisäkäyttö Suomessa

Lisämediat ym. käyttöaikoina:

| | | |
|--------------------|-----------|---------------------------------------|
| Sanomalehti | 50-100 % | x LP (= laskentaperuste lisäkäytölle) |
| Aikakauslehti | 50-100 % | x LP |
| Ulkomainonta | 50-100 % | x LP |
| Juliste | 30-70 % | x LP |
| Esite | 25-50 % | x LP |
| Suorapostitus | 25-50 % | x LP |
| TV | 25-50 % | x LP |
| Pakkauskuva | 30-70 % | x LP |
| Pr / Dealerlevitys | 25-50 % | x LP |
| Kirjan kuvitus | 20-50 % | x LP + kuvaaja nimi mainittava |
| Lehtikuvat | 10-50 % | x LP + kuvaaja nimi mainittava |
| Internet/CD-ROM | 10-70 % | x LP + kuvaaja nimi mainittava |
| Kaikki mediat | 200-500 % | |

Jatkettu käyttöaika: Vuoden pidennys: ks. yo. taulukko.

Seuraavat pidennykset per vuosi: puolet taulukon prosenteista

Muut mediat

Muut mediat tulisi neuvotella erikseen, esim. videot, T-paidat yms. Yo. taulukosta voi etsiä mallia median merkityksen ja näkyvyyden mukaan.

Muut maat

Jos kuvia käytetään Suomen lisäksi muissa maissa, lisäkäytön korvausta voi arvioida tästä taulukosta:

| | | |
|-----------------|-----------|------|
| Yksittäinen maa | 10-75 % | x LP |
| Skandinavia | 50-150 % | x LP |
| Eurooppa | 50-300 % | x LP |
| USA | 50-300 % | x LP |
| Koko maailma | 125-500 % | x LP |

Jos kuvan ensikäyttö on Suomen sijasta jossakin muussa maassa, ensikäytön oikeuden voi rajoittaa kyseiseen maahan, yhteen mediaan ja yhteen vuoteen. Myöhempi Suomen käyttö laskutetaan

lisäkäyttönä taulukon yksittäisen maan ja käytettyjen medioiden mukaan.

"Kaikki oikeudet"

Periaatteessa tekijänoikeuksien myynti on ammattikunnan etujen ja kaikkien suositusten vastaista. Mainostoimistot haluavat kuitenkin joskus neuvotella hinnan valokuvan kaikelle tulevalle käytölle. Tällaisessa tapauksessa Valokuvan käyttölunaan tulee merkitä mediaksi "Kaikki mediat", käyttöalueeksi "Koko maailma" ja käyttöajaksi "Rajoittamaton". Yllä olevat taulukot antavat tukea lisähinnan määrittämiseen tällaisessa tapauksessa.

Näin sovittu käyttöluupa antaa mainostoimistolle / mainostajalle oikeudet käyttää valokuvaa missä tahansa tarkoituksessa, joka on yhteydessä Käyttöluvassa mainittuun tuotteeseen. Kuvaaja menettää kaikki oikeutensa kuvaan, lukuunottamatta moraalisia oikeuksiaan.

"Kaikkien oikeuksien" käyttöluupa sitovat Valokuvan käyttöluupa -lomakkeen kääntöpuolen vakioehdot, joten näin myytyä kuvaa ei saa käyttää muun tuotteen mainontaan eikä kuvaa voi myydä eteenpäin, esimerkiksi kuvatoimistolle.